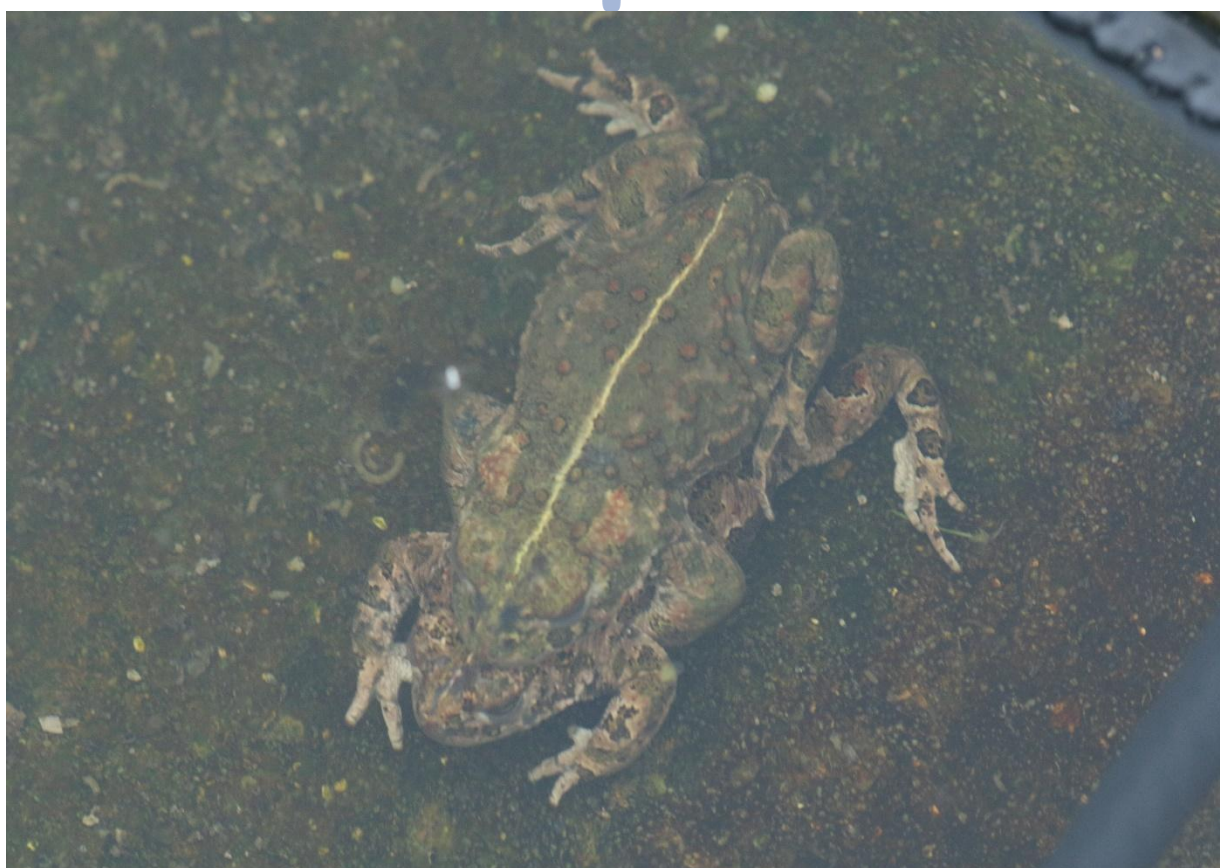

JAARVERSLAG 2025

Molenwaterpark Middelburg

AMFIBIEENWERKGROEP KNNV WALCHEREN

1 Inleiding

Op de voorkant van dit verslag staat “amfibieën werkgroep Molenwater”, maar we houden ons allang niet meer alleen bezig met de amfibieën. Zo zetten we ons ook in voor de zoogdieren zoals egels en vleermuizen maar ook insecten, vogels en overige soorten. Maar het hoofddoel blijft de rugstreeppad. 2025 was een goed jaar voor de rugstreeppadden met 18 getelde snoeren en in augustus waarschijnlijk nog een snoer vanwege de rugstreeppadlarven die ineens rondzwommen in de Calamitaschaal. De eerste snoeren vonden we pas op 26 mei, dit had te maken met het koele weer waardoor de rugstreeppadden pas laat aan voortplanting dachten. Verder begon het jaar erg droog waardoor de wadi's droog stonden, voor de insecten is dit geen goede ontwikkeling. Met de libellen ging het niet heel goed maar toen we in de Spiegelvijver een moerasgebied hebben aangelegd waardoor de libellen hun eieren kunnen afzetten en de larven tussen de moerasplanten kunnen ontwikkelen ging het beter met de libellen. In dit verslag staat ook een door Niek Haak geschreven stuk over de libellen in het Molenwaterpark. De bunker die eind 2023 vleermuisvriendelijk is gemaakt was eind 2025 bewoond met 7 watervleermuizen. Dit is heel goed nieuws. Verder staan in dit verslag weer diverse ontwikkelingen van het park van de afgelopen jaar. We wensen u weer veel leesplezier met het jaarverslag Molenwaterpark.

Dit jaarverslag kwam tot stand met medewerking van:

Catharina van der Slikke

Els van Adrichem

Niek Haak (libellen jaarverslag)

Peter Sneltjes (ecosneltjes@zeelandnet.nl)

Bas Wattel ecooloog Gemeente Middelburg

Wij bedanken Sjaak de Visser, Bas Wattel Gemeente Middelburg, Kees Musters Ravon en KNNV afdeling Walcheren voor de medewerking het afgelopen jaar.

2 Kleuraanduiding namen Molenwaterpark

Op de foto zijn de diverse objecten in het park met kleur aangeduid. **Geel** Epidalea calamitaschaal, **grijs** beschermd gebied, **rood** Noordvest (deze naam stamt nog uit de tijd van Miniatuur Walcheren), **paars** woeste hoogte, **blauw** Sloeschaal, wit Sloewadi, **bruin** Spiegelwadi, **groen** Westschaal, **roze** Spiegelvijver en **zwart** Overloper. Die namen hebben we gegeven omdat we het in dit verslag regelmatig over deze objecten hebben.

3 Water verversen in de schalen

De schalen zijn in het park speciaal voor de rugstreeppadden aangelegd. Rugstreeppadden zijn pioniers die voor hun voortplanting speciaal zoeken naar waterpartijen die ontstaan zijn door regen en na verloop van tijd weer droog komen te staan. Dit is vanwege de predatoren zoals libellenlarven en roofkeverlarven maar ook vissen, deze zullen in dergelijke waterpartijen niet voorkomen omdat dit soort waterpartijen maar kort aanwezig zijn. Door het water in de schalen iedere winter te verversen creëer je een pionierssituatie waarbij larven van libellenlarven en roofkevers zich niet kunnen ontwikkelen tot een volwassen stadium. Het water in de schalen worden slechts eenmaal per jaar verversed waardoor hier wel driedoornige stekelbaarsjes worden aangetroffen en libellenlarven van een aantal maanden oud. De larven die zijn aangetroffen in de schalen worden tijdens het water verversen in de Spiegelvijver gezet. En stekelbaarsjes worden elders uitgezet,

Zoals elk jaar begonnen we ook dit jaar met het verversen van het water in de diverse schalen. Op de foto de Calamitaschaal. 20-2-2025

Het leegzuigen van de Calamitaschaal.

De Calamitaschaal is bijna leeg.

De roosters zijn schoongemaakt en teruggelegd in de Calamitaschaal.

Ook de Sloeschaal is klaar voor vers water.

De Sloeschaal wordt met schoon water gevuld.

De westschaal wordt schoongemaakt door medewerkers van OrionisWalcheren.

4 Eerste dril in het park.

Op 1-3-2025 waren de eerste klompen kikkerdril te zien in de Calamitaschaal.

De bruine kikkers lieten zich zien. 10-3-2025

11-3-2025 vrouwtje bruine kikker.

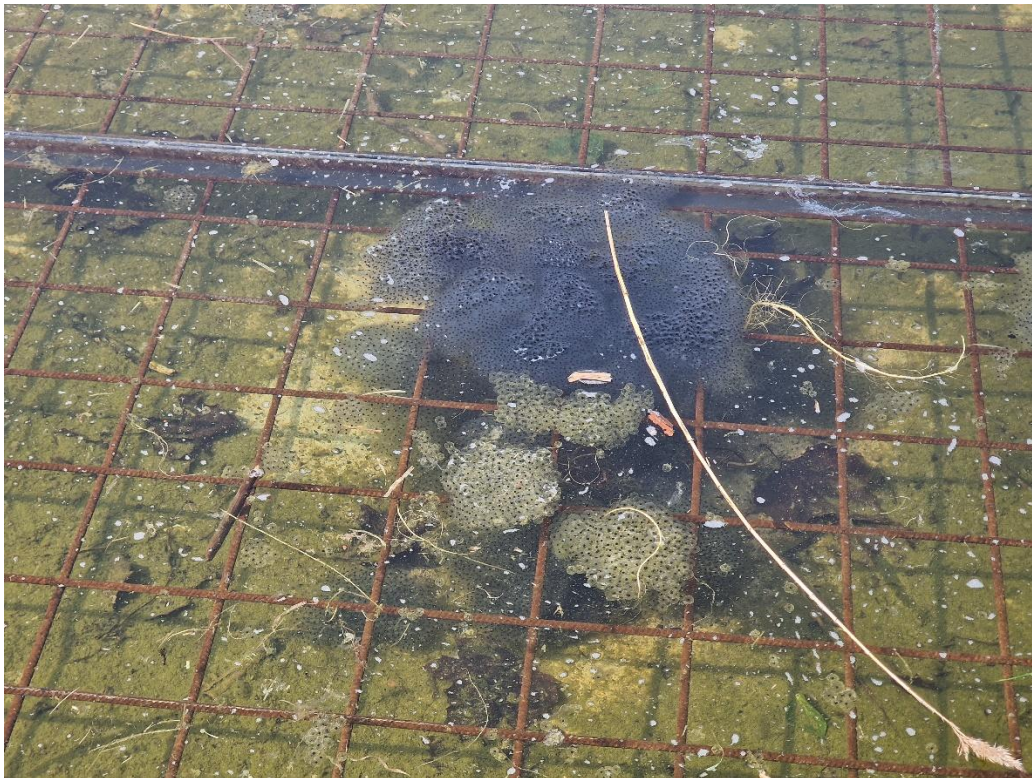
Kikkerdril van de bruine kikker in de Noordvest.16-3-2025

De blauwe reiger liet zich veelvuldig zien in het park. 16-3-2025. Ook bruine ratten zwemmen regelmatig in de Spiegelvijver. Deze brengen de ziekte van Weil over, dit is gevaarlijk voor kinderen en honden.

Er blijft kikkerdril bij komen. 25-3-2025

Iedere dag groeit de hoeveelheid kikkerdril 25-3-2025

Ook de gewone pad is heel actief, de bovenste pad is een mannetje de onderste het vrouwtje. Het vrouwtje is aanmerkelijk groter. 25-3-2025 Foto gemaakt bij de Spiegelvijver waar dit jaar 18 eisnoeren van de gewone pad zijn geteld. Het viel ons op dat de gewone padden erg mager de winter uit kwamen. Ons vermoeden is dat door de erg zachte winters de padden vaker uit hun winterslaap ontwaken en te weinig of geen voedsel kunnen vinden.

De drijvende eilandjes in de Spiegelvijver worden door eenden als rustplaats gebruikt 1-4-2025

1-4-2025 Het wemelt van de kikkervissen van de bruine kikker in de diverse schalen.

2-4-2025 In de Sloeschaal wemelt het van de kikkervissen en er ligt nog heel veel kikkerdril.

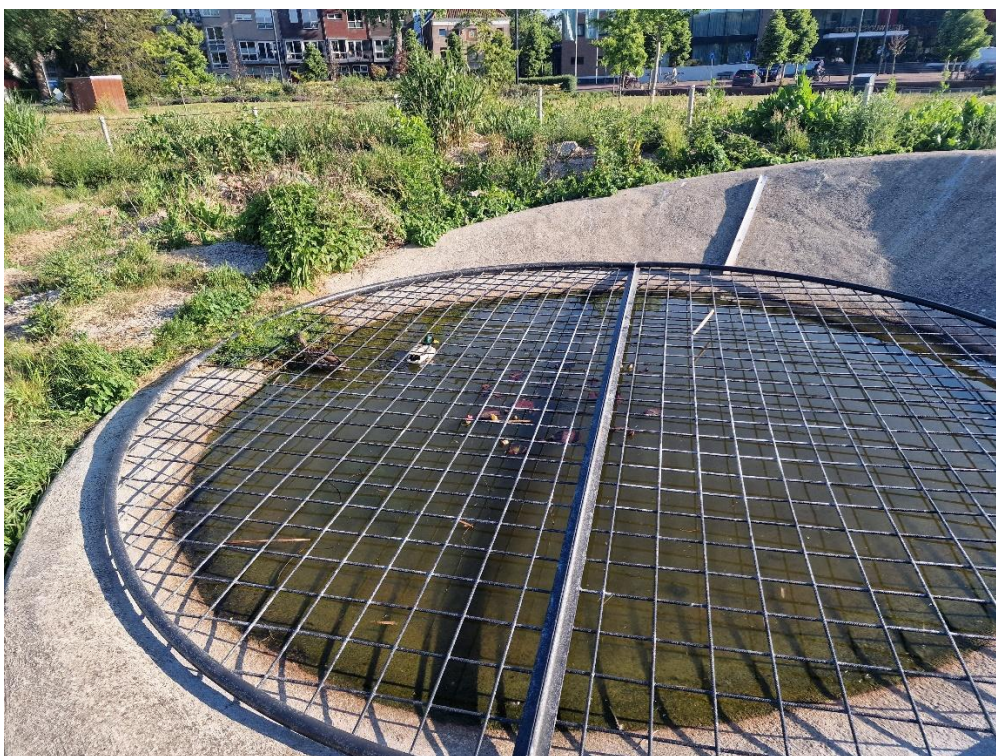

Het voorjaar verliep droog waardoor de schalen en de Noordvest regelmatig bijgevuld moesten worden. (28-4-2025). Vandaag hoorde Catharina een rugstreepad rond 12:00 uur in de middag.

Een bewoonster naast het park hoorde 26 en 27 april eveneens een rugstreepad.

28-4-2025 werd ook de Calamitaschaal bijgevuld.

13-5-2025 Door de droogte stond het water ook in de Calamitaschaal erg laag. De eenden zwommen daardoor onder het stalen rooster.

13-5-2025 De kikkervissen van de bruine kikker groeien als kool.

5 Rugstreeppadden

Op 26-5-2025 zijn de eerste rugstreeppadden te zien en zijn ook de eerste eisnoeren afgezet. Op de foto een zogenaamde amplex.

26-5-2025 Het eerste snoer ligt in de Calamitaschaal.

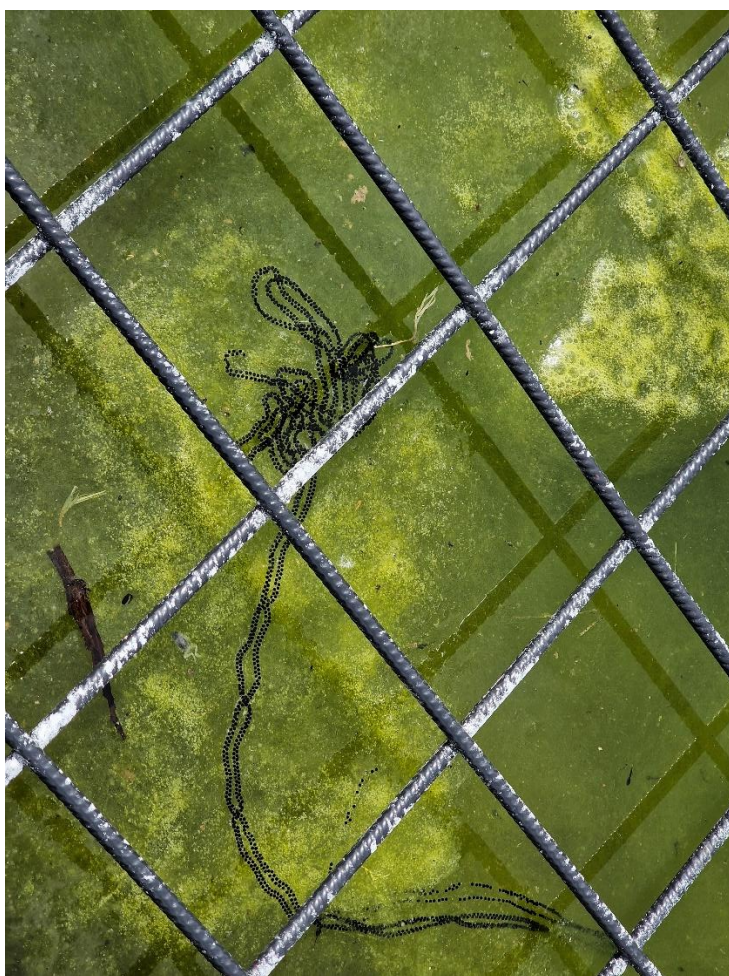
27-5-2025 Er liggen drie snoeren in de Calamitaschaal.

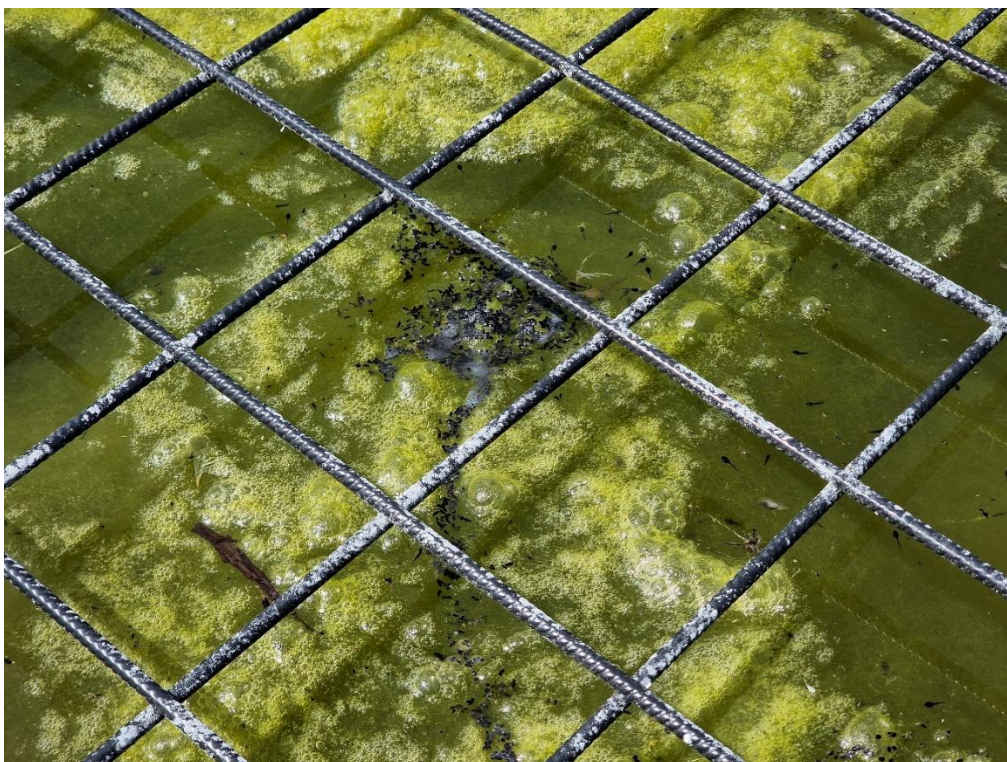
3-6-2025 er zwemmen ook in de Noordvest twee eenden.

8-6-2025 De larven van de rugstreeppad groeien snel.

8-6-2025 Een prachtig eisnoer van de rugstreeppad. Een dergelijk snoer kan wel 2 meter lang zijn met wel 3000 eitjes. Goed te zien is dat het een dubbel snoer is dat wil zeggen twee rijen eitjes.

12-6-2025 Hetzelfde snoer maar dan vier dagen later. Vandaag hoorde Catharina uit de Westschaal een Rana esculenta (groene kikker) Peter hoorde er later twee in de Westschaal.

We hebben dit jaar veel last van draadalgen in de schalen, vermoedelijk door de warmte. Doordat de draadalgen zuurstoftekort kan veroorzaken vanwege het rottingsproces, als gevolg van het afsterven van de algen, halen we de algen er zoveel als mogelijk uit. Dit moet heel voorzichtig gebeuren omdat larven van de rugstreeppad vaak tussen de draadalgen zitten.

6 Aanleggen moeras in de Spiegelvijver (Overloper)

In het jaarverslag van 2024 is te zien dat jonge kikkertjes massaal dood gingen toen ze uit de Spiegelvijver kropen, ze leken te verdrogen door het beton waar ze op kropen. Bovendien ging het slecht met de libellen met als vermoedelijke oorzaak o.a. het gebrek aan planten waarlangs libellen uit kunnen sluipen om uit de larve huid te kunnen komen als libel. Het idee was om het lage gedeelte in de Spiegelvijver ter hoogte van de Spiegelwadi, dit heeft nu als monitornaam `de Overloper` te beplanten met water en moerasplanten zodat een natuurlijke overgang situatie ontstaat. We zijn begonnen met een bodem van jute waarin we de planten vast zetten.

Op 25-6-2025 zijn we begonnen met het aanleggen van een moeras aan de rand van de Spiegelvijver.

25-6-2025 Eenmaal gereed was dit het resultaat.

Deze keizerlibel kwam even kijken na de werkzaamheden. 28-6-2025

Om vervolgens haar eitjes af te zetten in het pas aangelegde moeras.

Intussen ontwikkeld het aangeplante moeras zich snel. 12-7-2025

4-8-2025 Na een maand ziet het moeras er al zo uit.

10-8-2025 Dit jonge rugstreeppadje kruipt uit het water van de Calamitaschaal, de rugstreep is duidelijk zichtbaar. Verder is te zien dat het rottingsproces van de draadalgen al is begonnen.

13-8-2025 Soms zie je overdag ineens een rugstreeppad wandelen. (in de rode cirkel).

20-8-2025 Er is veel algvorming tussen de planten maar dat biedt wel beschutting voor diverse diersoorten.

19-9-2025 vijf jonge rugstreeppadjes zitten lekker in de zon. (rode stip). De dieren hebben een goede schutkleur.

7 Kikker en pad in de put

Het Ravon organiseert een landelijke actie “Pad in de put” waarbij de aandacht wordt gegeven aan de grote hoeveelheid amfibieën die jaarlijks in de putten en straatkolken verdwijnen. In de wadi's liggen spuien waar het overtollige water in wegloopt bij hevige regenval. Afgelopen zomer was het water in de Spiegelvijver erg hoog waardoor er water wegstroomde via deze roosters.

Bij een controle op 13-10-2025 bleken veel bruine kikkers, gewone padden en kleine watersalamanders in de afwatering spuien te zijn gevallen. Opvallend genoeg geen rugstreep padden.

De dieren die in de spui zitten worden eruit gehaald.

Bas Wattel haalt bruine kikkers uit de Spui.

14-10-2025 Er is en plank aangebracht waardoor de amfibieën er op eigen kracht uit kunnen komen.

Aan de buitenzijde van het rooster ziet het er zo uit. De plank is wel vastgezet.

8 Boomplantdag 10-12-2025

Op 10-12-2025 zijn in het Molenwaterpark 26 bomen geplant door de kinderen van basisschool Acaciahof Middelburg. In een hoog tempo zijn de diverse bomen door het hele park geplant. Sjaak de Visser en Bas Wattel zorgen ervoor dat Catharina de laatste boom in het park kon planten samen met kinderen van basisschool Acaciahof. Voorafgaand aan het planten is de grond op de plantplek verbeterd met compost zodat de bomen in het voorjaar een goede start maken. Na afloop hield wethouder Carla Doorn een toespraak gevolgd door Cathalijne van Wijk over de eerste boomplantdag in 1947 op de Bolwerken in Middelburg

Wethouder Carla Doorn houdt een toespraak voor groep 8 van Acaciahof.

Catharina plant samen met de schoolkinderen de laatste boom.

Catharina verteld de kinderen wat over het park. De kinderen die Catharina hebben geassisteerd zijn Jaylinn, Lola, Bella en Thizza. Na afloop kregen ze een kastanje van Catharina.

9 Resultaten wateronderzoek

In 2025 zijn Catharina en Peter minimaal één keer per maand door het park gaan lopen langs de schalen en andere waterpartijen om watermonsters te nemen. Catharina bekeek de watermonsters vervolgens thuis onder de microscoop. Hieronder een overzicht welke soorten zij heeft aangetroffen en in welke waterpartij.

Sloeschaal:

Mosselkreeftjes, Diaphomus, Kleine watersalamander, Haften, Daphnias, Wapenvlieglarven, Waterjufferlarven, Posthoornslakken.

Sloewadi

Cyclopsen, verder staat deze wadi vaak droog. Dit geldt ook voor de Bunkerwadi, deze staat droog en is dicht begroeid.

Westschaal

Eiklommen bruine kikker, Cyclopsen, Diaptomus, hafte, kleine witte wormpjes, rode watermijten, groene mosselkreeftjes, waterjufferlarven, kleine watersalamander, haften, waterroofkevers (Agalius, nebulosus), kevers (Helochases viridus), diksprietzwemkevertje (Noterus crassicornus), waterjufferlarven

Spiegelvijver

3 doornige stekelbaarsjes, bootsmannetjes, libellennimphen, waterjufferlarven, cyclopsen en Diaptomus

Spiegelmoeras (overloper) Dit gebied is nieuw aangelegd.

3 doornige stekelbaarsjes, waterjufferlarven, veel haften, rode watermijten, grote libellennimfen, Ceriodaphnia pulchella (Pulchella betekent mooi, schitterend) (Deze soort is niet eerder in het Molenwaterpark waargenomen. We hebben een foto naar Eis kenniscentrum gestuurd voor determinatie. Verder mosdiertjes, Hydra vulgaris (gewone zoetwaterpoliep), Hydra viridissima), Hydra olygactus (kokerjuffers).

150x vergroting van Ceriodaphnia

pulcatelle (betekend: heel mooi).

Spiegelwadi

Door het hoge waterpeil vanaf de zomer, veel libellen en libellenlarven, haften, kleine watersalamander, muggenlarven, Cycloppen, duikerwantsen, waterjuffers, waterroofkevers, platwormen, waterpissebed, watermijten, 3 doornige stekelbaarsjes

Calamitaschaal

Eiklommen bruine kikker, wapenvlieg-larven, muggenlarven, mosselkreeftjes, libellenlarven, waterjufferlarven, 3 doornige stekelbaarsjes, kokerjuffers, posthoornslakken, (jonge) kleine watersalamanders, rugstreeppadden, rugstreeppaddenlarven.

Noordvest

Watermijten, kokerjuffers, 3 doornige stekelbaarsjes, bootsmannetjes, slakken. Opvallend is dat er in het geheel minder micro organismen zijn waargenomen.

10 Bunker Molenwater

Sinds twee jaar is de bunker in het Molenwater geschikt gemaakt voor vleermuizen door er zogenaamde vleermuisstenen in aan te brengen en een aangepaste toegangsdeur met een sleufopening waardoor de vleermuizen naar binnen kunnen maar geen ongenode gasten.

Op 22-11-2025 zijn er 7 watervleermuizen in winterslaap aangetroffen in de bunker.

Peter Sneltsjes is bezig met watermonsters te verzamelen voor het onderzoek.

Waternat vrijhangend aan het plafond.

Waternat slapend in een vleermuissteen.

Er overwinteren ook andere gasten in de bunker:

Gewone pad juveniel

Libellen in het Molenwaterpark in 2025

door drs. Niek Haak (bio/milieuchemicus)

In 2025 ging het zoals te verwachten verder bergafwaarts met de libellen in het Molenwaterpark in Middelburg. Er zijn nog maar drie soorten die zich met succes voortplanten: Grote keizerlibel, Gewone oeverlibel en Kleine roodoogjuffer. De meeste andere libellen die in het park te zien zijn (inmiddels moet je daar goed voor zoeken) zijn tijdelijke bezoekers, afkomstig van elders. Van 'biodiversiteit' of 'natuurherstel' is bij de libellen geen sprake. De situatie is na de herinrichting in 2019/2020 en zelfs vergeleken met het bescheiden herstel in 2021-2022 dramatisch verslechterd. De oorzaken zijn bekend - een slecht ecologisch ontwerp van het park en vergiftiging van het water door zwemmende honden – maar de politieke wil ontbreekt om er iets aan te doen en dus is geen verbetering van de situatie te verwachten. Door kleine ingrepen kan de situatie voor de libellen iets verbeterd worden (zie 'lichtpuntjes') maar het blijft dweilen met de kraan open.

Ontwikkeling van de libellenpopulaties in het park na de herinrichting van 2019-2020.

N.B.: deze tabel betreft de waarneming van volwassen imago's en niet van de larven.

soorten	2017-2018	2021	2022	2023	2024	2025	trend
Grote keizerlibel	●●●◆	●●◆	●●●◆	●●●◆	●●●◆	●●●◆	😊
Blauwe glazenmaker	●●●◆				●◆	●◆	😞
Vroege glazenmaker			●			●	
Paardenbijter	●●●●◆	●	●	●●○	●●	●●○	?
Viervlek	●●◆	●					
Platbuik	●	●	●	●	●◆		😞
Gewone oeverlibel	●	●●◆	●●◆	●●◆	●●○◆	●●○◆	😊
Vuurlibel	●	●◆	●●◆	●●◆	●	●◆	😞
Bruinrode heidelibel	●●●●◆	●●◆	●●◆	●●◆	●●◆	●●◆	?
Bloedrode heidelibel	●	●		●	●		
Houtpantserjuffer	●						
Vuurjuffer	●●●●◆	●●◆	●●◆	●	●◆	●	😞
Kleine roodoogjuffer	●●●◆	●●●◆	●●●◆	●●●◆	●●◆	●●◆	😊
Gaffelwaterjuffer		●●◆	●●◆	●	●◆	●◆	😞
Azuurwaterjuffer	●●●●◆	●●◆	●●◆	●●◆	●●◆	●●◆	?
Lantaarntje	●●●●◆	●●◆	●●◆	●●◆	●	●	😞
Smaragdlibel					●		
Zuidelijke heidelibel					●	●	?
Zwervende heidelibel						●	

● = sporadisch gezien

● = enkele waarnemingen / klein aantal imago's

●● = meer dan 10 waarnemingen of meer imago's

●●● = talrijk

◆ = voortplantingsactiviteit (copula, tandem, ei-afzetting of larvenhuidje)

Alleen bij de *Grote keizerlibel* bleven de aantallen in 2025 enigszins op peil. Dat kwam vooral door vijf vrouwtjes die eind juni ineens opdoken en die gedurende enkele weken samen jaagden (ongebruikelijk voor keizerlibellen) en eitjes afzetten in de spiegelvijver. Of deze dames uit het park zelf afkomstig waren is niet bekend, op basis van eerder gevonden larvenhuidjes langs de spiegelvijver zou het kunnen. Een aantal keizerlibellen sneuvelt helaas al bij de metamorfose doordat de omgeving van de spiegelvijver ze geen veilige plek biedt om uit te sluipen. De keizerlibellen zijn zelf een bedreiging voor andere libellen in het park, al leert de ervaring dat ze tijdig overschakelen op een andere prooi als de aantallen te sterk dalen. Bij de spiegelvijver is alleen de Kleine roodoogjuffer een frequente prooi van de keizerlibellen en een dergelijke toppredator kan ook helpen om de populatie gezond te houden.

Het aantal Gewone oeverlibellen daalde in 2025 verder tot een tiental exemplaren in het hele seizoen, een sterke daling vergeleken met enkele jaren geleden. Er was rond de spiegelvijver en een enkele keer bij de amfibieschalen voortplantingsactiviteit te zien dus de aanwezigheid van deze libel in het park is nog niet direct in gevaar maar de trend blijft negatief.

Ook de in het park relatief talrijke Kleine roodoogjuffers bleven in aantal afnemen en de tientallen exemplaren van 2025 zijn een flauwe afspiegeling van de honderden tot duizenden exemplaren in eerdere jaren. Omdat ze het vergeleken met andere libellensoorten nog goed doen verwacht ik dat deze juffers zich voorlopig wel zullen handhaven in het park.

De relatief zeldzame Vuurlibel balanceerde in 2024 al op het randje van verdwijnen en dat bleef zo in 2025: gedurende enkele dagen waren twee mannetjes en een vrouwtje aanwezig in het park en er was voortplantingsactiviteit, maar ze lieten zich weinig zien en vergeleken met de +/- 50 exemplaren van enkele jaren geleden lijkt voor deze soort het einde in het park nabij.

Andere libellen die in 2025 regelmatig in het park te zien waren zoals Bruinrode heidelibel, Lantaarntje, Azuurwaterjuffer en Vuurjuffer zijn waarschijnlijk zwervers van elders, zoals tuinvijvers in de omgeving. Er is geen aanwijzing dat ze zich in het park met succes kunnen voortplanten en handhaven; dat zou kunnen veranderen als de wadi voortaan nat blijft.

Hondengif

De belangrijkste oorzaak voor de verdere achteruitgang bij de libellen is de vergiftiging van het water in de spiegelvijver en de directe omgeving door zwemmende honden die behandeld zijn met zeer giftige anti-teek/vlo middelen (o.a. neonicotinoïden Permethrin en Imidacloprid die in de landbouwsector inmiddels verboden zijn). In tegenstelling tot wat veel hondenbezitters uit de omgeving beweren wordt het verbod op zwemmen van honden MASSAAL OVERTREDEN. In de 10-15 minuten die ik op zomerse dagen door het park loop zie ik bijna altijd wel iemand die zijn of haar hond laat zwemmen in de vijver, of de hond er even in laat lopen of springen. Daarnaast heb je nog baasjes die hun hond loslaten bij de vijver en dan even de andere kant op lopen of kijken zodat ze 'van niks weten' als de hond even later kletsnat weer op de kant klimt. Sommige hondenbezitters sporen hun hond zelfs aan om de waterplanten of drijvende plantenbakken onder handen te nemen, even lekker uitrazen!! Zelfs in september zag ik nog dagelijks honden een duik nemen in de spiegelvijver. Het zou beter zijn om in plaats van de bijna verdekt opgestelde borden naast de vijver die zwemmen van honden en mensen verbieden een bord te plaatsen aan de voorkant van de vijver, op de vijverrand of het asfalt rondom de vijver.

Terwijl tegenwoordig meer dan driekwart van de Nederlandse honden behandeld wordt met giftige anti-vlo/teek middelen beweert vrijwel iedere hondenbezitter die ik in het park over het zwemverbod aanspreek dat zijn/haar hond *niet* behandeld wordt. Dat zal soms zeker kloppen maar het is statistisch te mooi om waar te zijn. Andere smoezen die ik hoor zijn “ik heb geen bord gezien” (van buurtbewoners die vrijwel dagelijks hun hond daar laten zwemmen), “mijn hond gebruikt pilletjes dus dat kan geen kwaad” (pertinent onjuist), “mijn hond zwemt helemaal niet!”

(een met gif behandelde hond die in het water loopt/springt is ook schadelijk) en vooral “mijn hond wil gewoon zwemmen, waar bemoeit u zich mee!!”.

Ik zag in de zomer tot drie keer toe toeristen (neem ik aan ...) die hun honden kwamen wassen in de spiegelvijver, in één geval zelfs met shampoo (ook heel schadelijk voor het waterleven). Op een warme zomerdag zag ik een ouder echtpaar, duidelijk buurtbewoners, die in de loop van de dag hun hond maar liefst drie keer in de vijver lieten zwemmen ondanks dat ik ze de eerste keer daar al nadrukkelijk over aansprak ("onzin, kan helemaal geen kwaad hoor en we zijn zo weer weg meneer"). En dat is dan alleen nog wat ik zie in de korte tijd dat ik in het park ben. Ook al houden veel baasjes zich aan het zwemverbod, degenen die dat niet doen zijn voldoende om de situatie voor libellen en andere insecten voor lange tijd volledig te verzieken.

Zolang de politieke wil om hier iets aan te doen ontbreekt zal de situatie verder achteruitgaan en is het einde verhaal voor de libellen en veel andere insecten in het park. Blijkbaar wegen de kortzichtige belangen van hondenbezitters zwaarder dan die van de natuur en blijft het voor politici bij mooie woorden over biodiversiteit etc. Het is duidelijk dat veel hondenbezitters zich niets van een zwemverbod aantrekken als er niet gehandhaafd wordt met stevige boetes voor overtreders. In natuurgebieden zoals die van Staatsbosbeheer speelt hetzelfde probleem: terwijl overal borden staan dat de hond aan de lijn moet wordt dit door hondenbezitters massaal genegeerd. Het slecht doordachte, on-natuurlijke ontwerp van het Molenwaterpark maakt de ecologie extra kwetsbaar maar het is duidelijk dat dit niet de belangrijkste factor bij de achteruitgang is want in 2021-2023 ging het voor veel libellen wél even goed. Dat het water in de spiegelvijver nog steeds niet in orde is blijkt niet alleen uit de verdere achteruitgang van libellen. Het vijverwater bevatte ook dit jaar nauwelijks micro-organismen en andere kleine waterdiertjes. De troebeling door neerslag van dode algen of bacteriën is gebleven, al werd dat wat minder nadat eind juni het waterpeil van de vijver verhoogd is en het vijverwater net over de rand stroomt. De neonicotinoïden afkomstig van zwemmende honden worden in de natuur vrijwel niet afgebroken en het risico bestaat dat de concentratie in het water (en de omgeving) daarom in de loop der tijd eerder toe- dan afneemt.

Het aantal vlinders en andere insecten in het park blijft ook bedroevend laag; ik zie in mijn eigen kleine tuintje soms meer vlinders dan in het hele Molenwaterpark. Op de Woeste Hoogte waren dit jaar wel meer bijen, zweefvliegen en (sluip)wespen te zien dus daar is vooruitgang. In het wadi gebied nam het aantal insecten flink toe nadat het gebied na vele maanden droogte weer deels 'nat' werd door overloopwater uit de spiegelvijver en er waren snel ook meer juffers en heidelibellen te zien (afkomstig uit de directe omgeving, geen lokale voortplanting). Er kwamen in juli regelmatig Paardenbijters en keizerlibellen jagen op insecten boven de wadi, maar eind augustus leek de situatie weer terug bij af. Vermoedelijk komt dit doordat de wadi een groot deel van de dag in de schaduw ligt en misschien ook door gif uit de spiegelvijver.

Een onwelkome nieuwkomer onder de insecten in het park is de *Aziatische hoornaar*, een nare exoot die ik sinds de zomer bijna dagelijks in het park zie. Waarschijnlijk is er een nest in het park of in de directe omgeving. Hoornaars zijn voor bijen, zweefvliegen, wespen en zelfs voor de grotere libellen een serieuze bedreiging.

Lichtpuntjes?

1 – Sinds eind juni staan er *waterplanten in de spiegelvijver*. Dat bleek direct een succes bij de libellen, zowel bij de larven als volwassen exemplaren. Al binnen enkele dagen waren talrijke waterjuffers te zien die plaats namen op de waterplanten en later in de zomer gebruikten ook heidelibellen de planten als uitvalsbasis. Binnen enkele dagen waren larvenhuidjes van de keizerlibel te zien op de waterplanten en vrouwtjes van de keizerlibel kwamen er hun eitjes afzetten. Ik vond bij de vijverrand helaas meermalen vleugeltjes van een keizerlibel die na de metamorfose slachtoffer geworden was van predatie (door kikkers, eenden of andere vogels). De nieuwe waterplanten zijn relatief laag en iel en bieden de uitsluitende larven weinig bescherming tijdens de metamorfose. Pas als de planten veel talrijker en groter worden kunnen ze de larven enigszins beschermen tegen predatie tijdens het uitsluipen. In de nazomer bleek ook dat veel van de nieuwe waterplanten het niet goed doen. Het is dus afwachten of dit een succes wordt; ontbreken van een echte bodem zal net als bij de drijvende plantenbakken een probleem zijn. Helaas hebben de nieuwe planten het ook nog zwaar te verduren van groepen vandalistische kinderen en ‘spelende’ honden.

Dit jaar probeerde vrijwel geen enkele libellenlarve om uit te sluipen op de vijverrand of op het riet buiten de spiegelvijver. Het is merkwaardig hoe snel dit veranderd is, het lijkt bijna of de larven iets “geleerd” hebben. Gelukkig is er inmiddels een goed alternatief: ze sluipen uit op of onder de grote bladeren van de waterlelies in het midden van de vijver. Daar zijn ze vermoedelijk minder kwetsbaar tijdens de metamorfose dan aan de rand van de vijver of op de drijvende plantenbakken: eenden en reigers kunnen er minder goed bij en de larven vallen daar minder op. De Grote keizerlibel, Gewone oeverlibel en vermoedelijk ook Vuurlibel en Kleine roodoogjuffer maakten hiervan gebruik (vanaf de vijverrand zijn kleinere larvenhuidjes slecht zichtbaar).

2 – Het *waterniveau in de spiegelvijver* is eind juni verhoogd waardoor het water net over de vijverrand loopt en de ‘wadi’ deels nat blijft. Dit kan een belangrijke verbetering opleveren voor met name juffers en heidelibellen die zich nu niet of nauwelijks voortplanten in het park. De Bruinrode heidelibbel bleek dit jaar al frequent eitjes te leggen in het wadi gebied en ik neem aan dat diverse juffers dat ook deden. Sommige juffers probeerden in voorgaande jaren ook zich voort te planten in de Westschaal en Sloeschaal maar dat bleef waarschijnlijk zonder resultaat. Voorwaarde voor succes is wel dat de wadi ook echt het hele jaar (deels) nat blijft en niet opnieuw droogvalt zoals in eerdere jaren of bevriest bij strenge winter en laag waterpeil, want in dat geval gaan alle libellenlarven dood.

Een probleem blijft dat het meeste water in de wadi afkomstig is uit de spiegelvijver en dus ook vergiftigd wordt door zwemmende honden. Verder blijft een beperking dat de wadi een groot deel van het jaar weinig zon krijgt. Zodra de zon weg is verdwijnen de libellen en dat betekent dat veel soorten zich daar niet zullen voortplanten (alternatieve locaties zijn er niet in het park). Het hogere waterniveau biedt libellenlarven een mogelijkheid om uit de spiegelvijver in het riet te komen voor de metamorfose zonder eerst de kale en steile betonnen vijverrand te beklimmen. Helaas kwam dat dit jaar te laat want bij de meeste soorten in het park vindt de metamorfose al in mei/juni plaats. Ik verwacht dat keizerlibel en oeverlibel larven hier volgend jaar wel gebruik van gaan maken. Een gunstig neveneffect is dat het niet meer aantrekkelijk is om over de betonnen vijverrand rond te lopen, wat de kans verkleint dat een hond daar in het water springt of dat kinderen of volwassenen door de rietkraag gaan lopen.

3 – *nieuwe parkbezoekers*. Ook dit jaar kwamen enkele opvallende libellen van elders een kijkje nemen in het park waaronder een mannetje en vrouwtje(s) van de *Zwervende heidelibel*, een soort die niet eerder in het park gezien is. Soms bleven ze enkele dagen maar voor zover na te gaan was er geen sprake van voortplanting of een langer verblijf.

De Vroege glazenmaker was in 2022 al eens kort gezien in het park. Toen ging het om een vrouwtje, in 2025 bezocht een mannetje het park. Na een dagje territorium houden bij de spiegelvijver hield de libel het voor gezien, blijkbaar was de omgeving niet aantrekkelijk genoeg maar dit zou een toekomstige parkbewoner kunnen zijn.

Er is dus hoop op verbetering als het gif probleem en een aantal andere zaken opgelost worden. Dat dit een kwestie van lange adem is blijkt al doordat er vergeleken met 2024 geen toename was in het aantal libellen van elders dat het park bezocht, blijkbaar zien de libellen zelf nog weinig verbetering. De Paardenbijter, diverse heidelibel soorten en de Blauwe glazenmaker werden minder vaak gezien dan in 2024 en de Platbuik werd dit jaar helemaal niet gezien in het park. Dat kan ook komen door de droogte die zorgde dat 2025 in de natuur (buiten de steden) een slecht libellenjaar was – maar dat zou een grote vijver met zoet water in de stad juist aantrekkelijker kunnen maken.

Ik had vooral de Paardenbijters vaker in het park verwacht nu er in de wadi volop riet in het water staat, maar misschien vinden ze het waterniveau nog te laag of is het probleem dat er daar te weinig zon komt en er weinig plekjes zijn om veilig uit te rusten. Als de duindoorns op de Woeste Hoogte flink doorgroeien bieden ze hopelijk een dergelijke zonnige rustplek voor grotere libellen, maar dit jaar heb ik daar maar hoogst zelden een libel gezien.

Overzicht van alle in 2025 in het park waargenomen libellen (bron: waarneming.nl).

Molenwaterpark

Soort

Naam	Wetenschappelijke naam	Eerste	Laatste	#wrn	#ind		
1 Azuurwaterjuffer	 <i>Coenagrion puella</i>	2025-05-14	2025-08-27	54	277		
2 Gaffelwaterjuffer	 <i>Coenagrion scitulum</i>	2025-06-14	2025-06-20	4	6		
3 Kleine roodoogjuffer	 <i>Erythromma viridulum</i>	2025-06-01	2025-08-27	58	849		
4 Lantaarntje	 <i>Ischnura elegans</i>	2025-06-01	2025-09-01	43	115		
5 Vuurjuffer	 <i>Pyrrhosoma nymphula</i>	2025-06-04	2025-06-30	7	11		
6 Blauwe glazenmaker	 <i>Aeshna cyanea</i>	2025-07-26	2025-07-26	1	1		
7 Vroege glazenmaker	 <i>Aeshna isocetes</i>	2025-06-20	2025-06-20	1	1		
8 Paardenbijter	 <i>Aeshna mixta</i>	2025-07-06	2025-09-04	17	34		
9 Grote keizerlibel	 <i>Anax imperator</i>	2025-06-01	2025-08-19	67	139		
10 Vuurlibel	 <i>Crocothemis erythraea</i>	2025-06-16	2025-07-21	21	27		
11 Vierlek	 <i>Libellula quadrimaculata</i>	2025-06-30	2025-06-30	1	1		
12 Gewone oeverlibel	 <i>Orthetrum cancellatum</i>	2025-06-01	2025-08-27	90	164		
13 Zwervende heidelibel	 <i>Sympetrum fonscolombii</i>	2025-06-20	2025-09-10	5	5		
14 Zuidelijke heidelibel	 <i>Sympetrum meridionale</i>	2025-08-24	2025-08-24	1	1		
15 Bruinrode heidelibel	 <i>Sympetrum striolatum</i>	2025-07-24	2025-09-10	32	150		
Totaal:				402	1.781	15	0

NB: het aantal individuen #ind in de tabel is een simpele optelsom van individuele waarnemingen, waarbij het om hetzelfde individu kan gaan dat meermalen gezien is. De aantallen zijn inclusief larven(huidjes) en dode exemplaren. Het aantal imago's van een soort dat in 2025 aanwezig was is dus veel kleiner dan #ind. De tabel is bijgewerkt tot en met 10 september 2025, tegen het einde van het libellenseizoen in het Molenwaterpark.

foto boven: Vuurlibel man overziet zijn territorium vanaf een witte troon.

